

Asia: VN/32678/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi rakennustyön turvallisuudesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ammattiliitto Pro katsoo, että säädösuudistus on monelta osin onnistunut. Asetuksen kieli ja ilmaisut ovat muuttuneet ytimekkäämmiksi ja kasuistisuus on vähentynyt. Asetuksen rakennetta on selkeytetty ja se selkeyttää osapuolten välisiä vastuita.

Asetuksesta on poistettu monia aikaisemmassa asetuksessa olleita määräyksiä, joiden on katsottu sisältyvän jo muuhun lainsäädäntöön. Ymmärrämme kahdessa paikassa säätämisen vähentämisen olevan nykyisen lainsäädäntötekniikan mukaista ja oikeusvarmuuden kannalta perusteltua. Joidenkin pykälien siirtäminen voi aiheuttaa hämmennystä ja epätietoisuutta asetusta lukevissa rakennusalan käytännön toimijoissa. Siksi olisi tärkeää huolehtia, että asetusta lukevat oikeudelliset maallikot saavat informaatiota säädösten uudesta rakenteesta ja sisällöstä. Olisi tärkeää, että viranomaiset varaavat riittävästi resursseja säädöksen jalkauttamiseen rakennusalan kentälle, mahdollisesti yhteistyössä alan työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Asetukseen on lisätty rakennustyön määritelmä. Tämä selkeyttää aikaisempia tulkintaongelmia soveltamisalasta. Vaikka näkemyksemme mukaan on menty hyvään suuntaan, niin ongelmia ei ole kuitenkaan kokonaisuudessaan pystytty poistamaan. Erityisesti ongelmia on ollut rajanvedoista koskien teollisuuden huoltoseisokkeja. Nyt omaksuttujen määritelmien uskomme selkeyttävän tilannetta. Toinen rajanveto-ongelma rakentamisen ja kiinteistön huollon osalta jää hieman harmaalle vyöhykkeelle, silloin kun tehdään pienimuotoista kiinteistöjen muokkaustyötä. Emme usko tämän kuitenkaan olevan merkittävä käytännön ongelma.

Yhteisen työmaan käsitettä on hieman tarkennettu. Uudessa säännöksessä pelkästään itsenäisten yrittäjien työmaata ei pidetä yhteisenä työmaana. Tämä eroaa työneuvoston tuoreesta ratkaisusta. Katsomme kuitenkin, että nyt valittu linja on perusteltu. Toisenlainen linjaus saattaisi aiheuttaa

kohtuutonta vastuuta tai kohtuuttomia seurauksia yksittäisille ihmisille, jotka teettävät vaikkapa kodissaan samanaikaisesti pari pientä korjaustoimenpidettä. Katsomme, että 9 ja 10 §:in velvoitteet, jotka koskevat myös muita kuin yhteisiä työpaikkoja, vähentävät mahdollisia ongelmia.

Oikeuskirjallisuudessa on esitetty kritiikkiä niin sanottuja blancorangaistussäännöksiä kohtaan. (esimerkiksi Melander, Defensor Legis 4/2015). Blancorangaistussäännösten on katsottu olevan ongelmallisia perustuslain rikosoikeudellisesta laillisuusnäkökulmasta. Työturvallisuuslainsäädännön rikkomisen kriminalisointi on hyvin laaja-alainen blancosäännös. Rikosoikeudellinen vastuu kattaa käytännössä koko asetuksen rakennustyönturvallisuudesta. Katsomme, että ennakoitavuuden näkökulmasta rangaistavaksi katsottavat teot ja laiminlyönnit tulisi säätää yksityiskohtaisemmin.

Yllä mainittuun viitaten, uuden ja myös vanhan asetuksen 12 §:n mukaiset päätoteuttajan edustajien rikosvastuut ovat laajat. Käytännössä rangaistusvastuu on kohdistunut merkittävästi päätoteuttajan edustajaan, eli yleensä vastaavaan työnjohtajaan tai työmaapäällikköön. Asetuksen mukaan päätoteuttajan on huolehdittava työmaan yleisjohdosta, osapuolten välisen yhteistoiminnan ja tiedonkulun järjestämisestä, toimintojen yhteensovittamisesta sekä työmaa-alueen yleisestä siisteydestä ja järjestyksestä. Noiden tehtävien huolehtimisvelvollisuus kohdistuu päätoteuttajan edustajaan. Vaikka tehtäviä tarkennetaan asetuksessa, tehtävät ovat laajoja ja osin abstrakteja.

Näkemyksemme mukaan päätoteuttajan vastuuhenkilön tehtävä on tältä osin ensi sijassa hallinnollinen. Tältä osin päätoteuttajan edustajan vastuu muistuttaa enemmän tyypillisesti keskijohdolle kuuluvaa organisointivastuuta. Näkemyksemme mukaan hänen tulee huolehtia siitä, että toiminta organisoidaan ja sitä koordinoidaan lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Katsomme saavamme tukea tälle ajatukselle perustelumistiosta, mutta säädöstekstistä se ei käy kovin selvästi ilmi.

Päätoteuttajan edustajan tarkkailu- ja valvontavelvollisuus muiden työnantajien ja alihankkijoiden toimintaan on haastavaa. Työmaat saattavat olla hyvin laajoja ja alihankintaketjut pitkiä ja monipuolisia. Päätoteuttajan edustajan henkilökohtainen työmaanvalvonta on harvoin mahdollista. Tehtävää tulee delegoida muulle päätoteuttajan työnjohdolle. On syytä huomata, että päätoteuttajan edustaja ei kuitenkaan yleensä päätä päätoteuttajan työnjohto-organisaation vahvuudesta. Päätoteuttajan edustajalla tulisi olla oikeus voida luottaa muun työnjohdon hoitavan heille asetetut velvoitteet, jos tehtävät, vastuut ja valtuudet ovat selvät.

Näkemyksemme mukaan laajan blancorangaistuslainsäädännön takia päätoteuttajan edustajan rikosoikeudellinen vastuu oikeuskäytännössä on kuitenkin usein vastuuta väitetystä valvonnan laiminlyönnistä muiden työnjohtajien ja alihankkijoiden työnjohtajien laiminlyönneistä. Alempien oikeusasteiden käytännössä on usein katsottu, että vastuuhenkilö eli vastaava työnjohtaja, on käytännössä kokonaisvastuussa työmaan turvallisuudesta. Jos rakennustyömaalla syntyy työturvallisuuslainsäädännön vastainen tila, päätoteuttajan edustaja, eli vastaava työnjohtaja tai työmaapäällikkö, on välittömästi epäiltyjen listalla ja kovin usein myös syytteessä. Hieman kärjistäen

voi sanoa, että joskus päätoteuttajan edustajan vastuu lähestyy tuottamuksesta riippumatonta ankaraa vastuuta. Siksi katsomme, että vastuuhenkilön vastuita tulisi määritellä selkeämmin ja yksityiskohtaisemmin, jotta kaikki, myös tuomioistuimet ja syyttäjät, ymmärtävät asetusta lukemalla mitä päätoteuttaja edustajalta edellytetään.

Suihkonen Jyrki
Ammattiliitto Pro ry